

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Навчально -
наукового Інституту
педагогіки і психології

С.М. Кондратюк

2021р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань 08 Право
Спеціальність 081 Право
Освітньо-професійна програма Право

Перший рівень вищої освіти

Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією
НН інституту педагогіки і психології
«30» серпня 2021 р.

Голова

Бондаренко Ю.А., д.п.н., проф.
(ПІБ, науковий ступінь, вч. звання)

Розробники:

Пухно С. В. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол №1 від «30» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

Кузікова С.Б., д. психол. н., професор
ПІБ, науковий ступінь, вчене звання

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 4	Бакалавр	Обов'язкова
Загальна кількість годин – 120		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
		2-й
		Лекції
		18 год.
		Практичні, семінарські
		20 год.
		Самостійна робота
		78 год.
		Консультації:
		4 год.
Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Психологія» входить до переліку обов'язкових компонентів «Освітньо-професійної програми Право підготовки здобувачів вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні за спеціальністю 081 Право галузі знань 08 Право» (цикл професійної підготовки).

Основною метою вивчення дисципліни є забезпечення професійної підготовки майбутніх фахівців, а саме: на основі засвоєння теоретичних і прикладних понять основних галузей сучасної психології формувати вміння використовувати ці знання для оптимального вирішення різноманітних професійних і особистісних проблем; формувати у студентів стійкі переконання у значущості та цінності особистості інших людей і своєї власної; виховувати прагнення до самопізнання та самовдосконалення.

Навчальна дисципліна спрямована на формування таких визначених освітньо-професійною програмою **загальних та спеціальних компетентностей**:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК 13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство.

СК 3. Повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи

СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначеної освітньо-професійною програмою **інтегральної компетентності, а саме:**

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Психологія» є

1. Засвоєння студентами бази наукових знань про:

- закономірності психічної діяльності людини;
- соціальну природу і прояви особистості, зокрема, – значення психологічної культури людини як чинника особистісного і професійного саморозвитку фахівця;
- групи як суб'єкта діяльності і соціальних відносин;
- сутність, закономірності та етапи психічного розвитку особистості та психологічні особливості людей різного віку

2. Формування у студентів переконання у тому, що психологічні знання – основний науковий фундамент психологічної культури особистості, який забезпечує її особистісний та професійний розвиток; формування складових комунікативної компетентності, навичок ефективної групової взаємодії під час виконання завдань професійної діяльності.

3. Розвиток творчого мислення майбутніх фахівців, яке передбачає самостійне вирішення різноманітних проблемних завдань сьогодення.

4. Активізація неформального інтересу у студентів до внутрішнього «духовного» світу людини, розвиток поваги до особистості та психологічних особливостей інших людей.

5. Розвиток у студентів здатності до самоаналізу, адекватної самооцінки, усвідомлення потреби у саморозвитку та прагнення до самовдосконалення.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою успішного вивчення студентами навчальної дисципліни «Психологія» є достатній рівень підготовленості з дисциплін освітніх галузей «Природознавство», «Суспільствознавство» та «Мови і література» з навчальних планів закладів середньої освіти.

3. Результати навчання за дисципліною

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

ПРН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2. Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми.

ПРН 5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 8. Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 18. Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.

4.Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка рівня та якості знань студентів здійснюється у відповідності до методики рейтингової оцінки та полягає у здійсненні розрахунку суми балів за всіма видами практичних завдань та результатами самостійної роботи. Акумуляція (накопичення) балів здійснюється протягом семестру.

Іспит проводиться в усній формі за умови попередньої підготовки студента.

Щодо системи розподілу балів, які отримують студенти та рейтингової системи, яка трансформується в національну шкалу та шкалу ECTS, то відповідні відомості наведені у цій програмі.

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90 – 100 А	«Відмінно» – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані на високому рівні, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до максимального
82 – 89 В	«Дуже добре» – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального
74 – 81 С	«Добре» – навчальна діяльність якісна та відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без суттєвих пробілів, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання

	виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки
64 – 73 Д	«Задовільно» – навчальна діяльність якісна та відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, але пробіли не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі види завдань виконані з помилками
60 – 63 Е	«Посередньо» – навчальна діяльність слабка та не відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні деякі пробіли, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато навчальних завдань, що передбачені програмою навчання, не виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального
35 – 59 Ф	«Незадовільно» (з можливістю перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні суттєві пробіли, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною.
1 – 34 ФХ	«Незадовільно» (без можливості перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає вимогам, теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до будь-якого значимого підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною

Розподіл балів

РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2			РОЗДІЛ 3				Су- ма	Підсум- ковий (екз.)	Загаль- на су- ма
Т 1.1	Т 1.1- Т. 1.3	Т 1.4	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3 Т. 2.4	Т 3.1	Т 3.2	Т 3.3	Т 3.41			
Поточний контроль												
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	30	25	100
Контроль самостійної роботи												
4	5	4	4	4	4	5	5	5	5	45		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5.Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення «Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу», затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015). Для поточного контролю використовуються форми: опитування та виступи на практичних заняттях, активна участь в обговоренні теоретичних питань, в проведенні психодіагностичних методик, обробленні

та аналізі отриманих результатів, у виконанні, обговоренні та оцінюванні практичних завдань, тестування за розділами, підготовка та презентація проекту з блоку проблемних питань дисципліни. Підсумковий контроль – усний екзамен за білетами.

Питання до підсумкового контролю з дисципліни «Психологія»

1. Психологія як наука. Визначення і специфіка психології як науки.
2. Методи психології, можливості, обмеження і приклади застосування.
3. Галузі психологічної науки. Визначення предмету загальної психології.
4. Поняття про психіку. Основні функції і форми прояву психіки людини.
5. Розвиток психіки та ускладнення форм поведінки у тваринному світі. Порівняння психіки людини і тварин.
6. Розвиток вищих психічних функцій у людини.
7. Психіка і свідомість. Прояви і визначення свідомості.
8. Свідомість і несвідоме. Прояви несвідомого в психічних процесах, властивостях і станах людини.
9. Психологічна структура діяльності та її характеристика.
10. Основні види діяльності та їх психологічна характеристика.
11. Навички: їх психологічна сутність, види, етапи формування.
12. Навчання та уміння. Формування умінь. Поняття про звички.
13. Інтеріорізація та екстеріорізація дій у діяльності людини.
14. Поняття про відчуття, їх види і значення в житті. Фізіологічна основа відчуттів. Пороги відчуттів і чутливість. Закономірності відчуттів.
15. Поняття про сприймання. Фізіологічні основи сприймання. Види сприймання. Сприймання і його властивості.
16. Прояви і функції уваги. Фізіологічні основи уваги. Види уваги. Властивості уваги. Неуважність.
17. Поняття про пам'ять. Роль пам'яті у житті людини. Пам'ять і діяльність особистості. Процеси пам'яті.
18. Види пам'яті та їх особливості. Взаємозв'язок між видами пам'яті.
19. Індивідуальні відмінності пам'яті. Типи пам'яті. Психологічні умови і засоби розвитку пам'яті.
20. Поняття про уяву. Види і функції уяви. Уява в житті людини. Використання уяви в професійній діяльності.
21. Аналітико-синтетична природа уяви. Засоби уяви. Уява і творча діяльність людини.
22. Поняття про мислення. Мислення, сприймання і інші психічні процеси. Соціальна і біологічна обумовленість мислення.
23. Види мислення і їх взаємозв'язок.
24. Логічні операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстрагування.
25. Поняття як форма мислення. Зміст і обсяг понять. Види понять.
26. Психологічні аспекти рішення задач і реальних проблемних ситуацій.

27. Творче мислення та фактори його активізації і гальмування.
28. Індивідуальні особливості мислення. Поняття про інтелект і креативність.
29. Мова і її функції. Мова як засіб спілкування і мислення. Мова і мовлення. Види мовної діяльності.
30. Поняття про особистість. Біологічна і соціально-історична обумовленість особистості.
31. Формування і розвиток особистості. Поняття про соціалізацію.
32. Потреби людини. Біологічне та соціальне у потребах людини. Види потреб. Співвідношення потреб – «піраміда потреб».
33. Поняття про мотиви і мотивацію особистості. Мотиви та потреби. Мотиви і поведінка. Свідоме і несвідоме в мотивації.
34. Свідомість особистості. Складові «Я – образу».
35. Самооцінка і рівень домагань. Поняття про фрустрацію. Механізми психологічного захисту особистості.
36. Здібності особистості, їх прояв. Якісні та кількісні ознаки здібностей. Здібності і задатки людини, їх взаємозв'язок.
37. Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту.
38. Типи темпераментів: основна характеристика. Роль темпераменту в трудовій і навчальній діяльності.
39. Поняття про характер і його прояви. Фізіологічні основи характеру. Характер і темперамент.
40. Риси характеру, залежність між ними. Типи характерів і його акцентуація. Формування характеру.
41. Поняття про волю, її прояви і основні ознаки. Функції волі. Структура вольового акту.
42. Воля і інші прояви психіки. Вольові якості особистості та їх розвиток.
43. Поняття про почуття та емоції. Фізіологічні основи емоцій. Види та функції емоцій. Види почуттів.
44. Соціальна психологія як наука. Прикладні аспекти соціальної психології.
45. Група як суб'єкт діяльності. Основні характеристики та класифікація груп.
46. Психологічні характеристики великих груп.
47. Психологічні процеси в великих групах.
48. Визначення малої групи. Рівні розвитку малих груп.
49. Статус особистості в групі. Авторитет та його види.
50. Лідерство та керівництво. Теорії лідерства.
51. Стилi керівництва. Фактори визначення стиля керівництва.
52. Поняття соціалізації. Фактори соціалізації.
53. Спілкування як соціально-психологічне явище. Основні характеристики та види спілкування.
54. Структура та особливості комунікативного процесу. Вербальні та невербальні засоби спілкування.

- 55.Поняття соціальні ролі та рольове очікування.
- 56.Поняття про соціальну перцепцію та її роль у спілкуванні.
- 57.Соціальна фасилітація та її прояви.
- 58.Конформність та її прояви. Умови прояву конформності.
- 59.Вплив меншості на групу.
- 60.Конфлікт та його структура. Види конфліктів.
- 61.Стратегії поведінки в конфліктах.
- 62.Вікова психологія: предмет, структура та завдання.
- 63.Поняття про вищі психічні функції. Походження вищих психічних функцій (Л.С. Виготський).
- 64.Проблеми вікової періодизація психічного розвитку. Віковий період у відповідності до історизму та діяльнішого підходу. Механізм зміни вікових періодів.
- 65.Явище кризи у процесі психічного розвитку. Психологічні механізми перебіг та значення криз розвитку. Основні кризові періоди.
- 66.Загальна характеристика розвитку людини від народження до школи.
- 67.Загальна характеристика молодшого шкільного віку.
- 68.Загальна характеристика підліткового віку. “Криза підлітка” її причини, перебіг та засоби подолання.
- 69.Загальна характеристика юнацького віку, як першого етапу дорослості.
- 70.Загальна характеристика зрілості

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Психологія» складається з трьох розділів, в яких висвітлюються теми загальної, вікової та соціальної психології.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Розділ 1. Психологія на сучасному етапі розвитку наукового знання.

Особистість: сутність, структура, властивості, прояви

Тема 1.1 Загальна характеристика психології

Походження слова «психологія». Значення психологічних знань для розвитку людства і життєдіяльності людини. Психологія «життєва» та наукова. Значення психологічної складової в освітньому просторі сучасного суспільства. Місце психології в системі наук. Становлення психології як науки. Етапи історичного розвитку психології. Галузі сучасної психології та їх стисла характеристика.

Методи психології як науки. Теоретико-методологічні основи психологічної науки. Основні етапи психологічного дослідження. Значення психологічних досліджень для сучасної науки.

Предмет психології. Проблема предмету психології як науки. Матеріалістичне та ідеалістичне розуміння сутності й походження психіки. Поняття про психіку як форму відображення. Специфічні властивості психічного відображення. Основні функції психіки. Мозок і психіка. Фізіологічні основи психічної діяльності. Психіка та еволюція нервової системи.

Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Соціально-історична детермінація свідомості. Основні ознаки свідомості. Культурно-історична концепція розвитку психіки людини Л.С. Виготського. Поняття вищих психічних функцій та їх соціальне походження.

Поняття несвідомого. Види неусвідомлюваних психічних явищ.

Тема 1.2. Особистість як суб'єкт суспільного розвитку та фахівець професійної діяльності

Визначення поняття «особистість». Проблема співвідношення біологічного та соціального в розвитку особистості. Теорії особистості. Роль особистості у історії розвитку людства.

Проблема активності особистості. Поняття потреби. Класифікації потреб. Проблема походження та співвідношення потреб. «Піраміда потреб» за А. Маслоу. Особистість як фахівець професійної діяльності.

Поняття мотиву та мотивації. Неусвідомлювані та усвідомлювані мотиви. Поняття про спрямованість особистості. Професійні мотиви та спрямованість людини як основа формування професіоналізму фахівця.

Поняття про самосвідомість особистості. «Я-концепція» та її компоненти. Самооцінка, рівень домагань та самоповага.

Тема 1.3. Діяльність людини: структура, особливості, види. Професійна діяльність особистості.

Діяльність та активність. Поняття про діяльність. Основні відмінні риси діяльності особистості. Діяльність як фактор психічного розвитку індивіда і становлення людської особистості та індивідуальності.

Структура діяльності. Внутрішні і зовнішні компоненти діяльності. Дії та їх види. Освоєння діяльності. Основні види діяльності та їх психологічна характеристика. Професійні інтереси, мотивація та спрямованість. Професійна діяльність людини.

Спілкування як різновид діяльності особистості. Визначення спілкування та його значення в житті людини. Потреба у спілкуванні як одна з найпотужніших потреб особистості. Взаємозв'язок спілкування та діяльності.

Тема 1.4. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі

Закономірності психічного розвитку та формування особистості. Співвідношення біологічного і соціального впливу на психічний розвиток та формування особистості. Розвиток людини як процес оволодіння соціально-історичним досвідом. Основні закони психічного розвитку. Поняття вікового

періоду. Критерії психічного розвитку. Вікова періодизація психічного розвитку особистості. Механізм зміни вікових періодів.

Психічний розвиток дитини від народження до школи

Сучасні психології про важливість пренатального періоду у розвитку дитини. Народження як новий етап життя. Соціальний та емоційний розвиток дитини першого року життя. Психологічні особливості розвитку дитини від 1 до 3 років. Виникнення нової соціальної ситуації розвитку. Розумовий розвиток дитини. Передумови формування особистості. Криза 3-х років життя її причини, прояви та значення. Психологічна характеристика дошкільника. Емоційний та інтелектуальний розвиток. Формування внутрішньої особистої самооцінки. Оволодіння соціальними нормами. Сутність та компоненти готовності дитини до навчання в школі.

Психологічні особливості молодшого школяра

Соціальна ситуація розвитку. Навчання як провідний вид діяльності. Особливості навчальної мотивації молодших школярів. Особливості формування інтелектуальних процесів та розвитку самосвідомості. Розвиток почуттів. Особливості волі. Формування соціальної активності. Індивідуальні відмінності в молодшому шкільному віці.

Характеристика психологічних особливостей особистісного розвитку підлітків. Соціальна ситуація розвитку та кризовий характер підліткового віку. Засоби попередження та подолання кризових явищ. Особливості психічного розвитку в підлітковому періоді. Формування світогляду, морального самосвідомості і прагнення до самовиховання. Пізнавальний розвиток підлітка. Формування професійних інтересів, розвиток спеціальних здібностей.

Психологічні особливості ранньої юності. Юність як етап професійного шляху людини. Соціальна ситуація розвитку. Нове положення в системі суспільних відносин. Прагнення до самовизначення. Роль суспільно-корисної праці та навчально-професійної діяльності в юнацькому віці. Розвиток пізнавальних і професійних інтересів, вироблення ціннісних орієнтацій, формування світогляду. Побудова життєвих планів і вибір професії. Розвиток емоцій і волі, творчої активності в юнацькому віці.

Психологічні особливості людини зрілого та старечого віку. Молодість як початковий період зрілості. Психологічні особливості цього вікового періоду: усвідомлення себе як дорослої людини з відповідними правами і обов'язками. Спеціалізація в обраній професії, набуття майстерності. Самоствердження особистості як професіонала певної галузі діяльності. Період пізньої зрілості. Вікові перебудови організму. Переоцінка сенсу життя. Особливості соціальної ситуації розвитку: потреби у передачі досвіду

та колективній творчості. Вікові кризи зрілого віку, їх причини, прояви, перебіг та наслідки. Психологічні особливості людини похилого віку, старечого віку та довголіття. Особистісні перебудови, пов'язані з фізіологічними змінами та соціальною ситуацією. Провідні потреби в передачі молодшому поколінню набутого досвіду. Визнання внеску людини у суспільне життя, зв'язок з молодшими поколіннями, участь у творчій діяльності, повага і турбота оточуючих як необхідні складові життя людей вказаного вікового періоду.

Розділ 2. Когнітивна, індивідуальна та емоційно-вольова сфера особистості як фахівця професійної діяльності

Тема 2.1. Відчуття та сприймання. Роль уваги в процесі професійного навчання та діяльності.

Поняття про відчуття та сприймання. Фізіологічна основа, класифікація, основні властивості та загальні закономірності. Значення базових психічних процесів в життєдіяльності людини. Візуальна, аудіальна, кінестетична, дискретна (дигітальна) репрезентативні системи сприйняття інформації. Психологічні особливості візуалів. Значення візуальної репрезентативної системи людини в процесі отримання інформації та розвитку дискретної репрезентативної системи (логічного осмислення матеріалу), їх взаємозв'язок.

Увага. Поняття про увагу та її функції. Фізіологічна основа та види уваги. Мимовільна увага та фактори, які її зумовлюють. Особливості довільної та післядовільної уваги. Властивості уваги. Неуважність, її причини. Роль уваги в процесі професійного навчання та діяльності.

Тема 2.2. Вищі психічні функції – пам'ять, мислення, уява як основа професіоналізму та креативності сучасного фахівця

Пам'ять. Значення пам'яті в житті особистості та професійній діяльності фахівця. Теорії пам'яті в психології. Класифікація видів пам'яті та їх психологічна характеристика. Процеси пам'яті. Умови ефективного запам'ятовування. Збереження та забування. Індивідуальні особливості і типи пам'яті.

Мислення. Основні характеристики мислення. Взаємозв'язок мислення та мови. Фізіологічні основи мислення. Функції мислення. Форми мислення. Види мислення, їх психологічна характеристика. Індивідуальні відмінності у мисленні людини. Співвідношення видів мислення у професійній діяльності людини. Проблема діагностики рівня інтелектуального розвитку людини.

Уява. Роль уяви в житті людини, її основні функції. Фізіологічні основи уяви, класифікація видів. Індивідуальні особливості уяви людини. Загальне уявлення про творчість. Креативність як характеристика сучасного фахівця професійної діяльності

Тема 2.3. Складні індивідуальні властивості особистості та їх врахування у професійній діяльності людини.

Темперамент. Характеристика типів темпераменту за основними властивостями. Потреба врахування темпераменту у професійній діяльності. Характер. Природні і соціальні передумови формування характеру. Структура характеру. Поняття про акцентуації характеру. Формування характеру в дитячому віці. Самовиховання. Темперамент та характер як складні індивідуальні властивості особистості та їх вплив на професійну діяльність людини.

Здібності. Поняття про здібності. Природні і соціальні передумови здібностей. Показники здібностей. Структура здібностей. Загальні та спеціальні здібності. Рівні розвитку здібностей. Формування та розвиток здібностей. Значення та роль здібностей в професійній діяльності людини.

Тема 2.4. Емоційно-вольові властивості особистості як чинники професійної діяльності.

Поняття про емоції і почуття. Основні функції емоцій і почуттів. Фізіологічні основи емоцій. Емоційні стани. Поняття про вищі почуття. Класифікація вищих почуттів. Емоційні властивості особистості, їх прояв та значення в професійній діяльності. Емоційний самоконтроль. Поняття про волю. Функції волі. Фізіологічні основи волі та основні властивості. Вольові якості особистості та їх значення для професійної діяльності.

Розділ 3. Психологія соціальної взаємодії особистості як фахівця професійної діяльності

Тема 3.1 Психологія спілкування. Комунікативна компетентність сучасного фахівця професійної діяльності.

Спілкування та його значення в житті людини. Взаємозв'язок спілкування та діяльності. Функції спілкування. Основні характеристики та види спілкування. Структура спілкування. Обмін інформацією в процесі спілкування. Складові комунікативного акту. Вербальні та невербальні засоби комунікації. Спілкування як взаємодія людей. Професійної мовленнєва культура сучасного фахівця. Використання сучасних інформаційних технологій для комунікації на професійному та соціальному рівнях.

Поняття соціальної ролі, види соціальних ролей. Рольове «віяло» особистості та рольовий конфлікт. Поняття про транзакцію та транзактні ролі за Е. Берном. Спілкування як розуміння людьми один одного. Поняття соціальної перцепції. Механізми соціальної перцепції, їх специфіка, роль та значення в процесі спілкування. Комунікативна компетентність сучасного фахівця, її компоненти, шляхи формування розвитку.

Тема 3.2 Психологія груп.

Проблема групи в соціальній психології. Поняття соціальної групи. Основні характеристики групи. Загальна класифікація груп. Поняття рівня розвитку групи. Колектив як група. Стадії та рівні розвитку колективу.

Поняття великої групи. Загальна характеристика великих соціальних груп. Класифікація великих соціальних груп.

Психологічні особливості етнічних груп. Поняття «національний характер» та «національний менталітет». Психологічні особливості українського національного характеру та менталітету.

Натовп як безструктурне скупчення людей, різновиди та особливості. Основні механізми формування натовпу та розвитку специфічних характеристик різновидів натовпу.

Мала група в соціальній психології. Класифікація малих груп. Психологічна структура та динамічні процеси в групі. Загальна характеристика процесів диференціації та інтеграції в малій групі. Авторитет, його сутність, походження та види. Лідерство в групах. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Стили керівництва та чинники, що його визначають.

Родина як мала соціальна група.

Тема 3.3 Особистість в групі. Міжособистісні відносини як чинники ефективності спільної діяльності.

Феномен групового тиску. Поняття конформізму, його сутність та види. Підкорення, як різновид конформізму. Умови прояву конформності.

Соціальна фасилітація та її психологічні причини. Соціальна «лінь». Деіндивідуалізація особистості в групі, соціальні обставини виникнення.

Проблеми міжособистісних стосунків. Міжособистісна атракція. Чинники атракції. Природа та різновиди соціально-психологічних упереджень. Емоційні та когнітивні джерела упереджень. Проблеми подолання упереджень. Соціально-психологічний клімат групи як чинник ефективності спільної діяльності.

Поняття про соціалізацію. Фактори та етапи соціалізації. Входження зрілої особистості у групу.

Тема 3.4 Конфлікти. Технології конструктивного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті.

Загальна психологічна характеристика агресії як чинника конфліктності особистості. Теорії агресії. Види агресії. Агресивність. Аналіз причин людської агресії. Поняття альтруїзму. Підходи до пояснення альтруїзму. Емпатія як джерело справжнього альтруїзму.

Поняття «конфлікт» в сучасній психології. Функції конфлікту. Структурна модель конфлікту. Загальна класифікація конфліктів. Динаміка конфлікту, механізми виникнення та розвитку. Об'єктивні і суб'єктивні причини конфліктів. Етапи і фази конфлікту. Стратегії поведінки учасників конфлікту.

Технології конструктивного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті. Форми і стратегії завершення та вирішення (розв'язання) конфлікту. Психотехнології вирішення конфліктів. Посередництво як сучасна психотехнологія вирішення конфліктів. Медіація як процес переговорів за участю третьої нейтральної сторони як особливий соціально-психологічний процес, де провідна роль належить посереднику-медіатору.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам.р.
Розділ 1. Психологія на сучасному етапі розвитку наукового знання.					
Особистість: сутність, структура, властивості, прояви					
Тема 1.1. Загальна характеристика сучасної психології.	6	2			4
Тема 1.2. Особистість як суб'єкт суспільного розвитку та фахівець професійної діяльності	7	1	2		4
Тема 1.3. Діяльність людини: структура, особливості, види. Професійна діяльність особистості.	7	1	2		4
Тема 1.4. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі	12	2	2		8
Розділ 2. Когнітивна, індивідуальна та емоційно-вольова сфера особистості як фахівця професійної діяльності					
Тема 2.1. Відчуття та сприймання. Роль уваги в процесі професійного навчання та діяльності.	7	1	2		4
Тема 2.2. Вищі психічні функції – пам'ять, мислення, уява як основа професіоналізму та креативності сучасного фахівця	9	1	2		6
Тема 2.3. Складні індивідуальні властивості особистості та їх врахування у професійній діяльності людини	6	1	1		4
Тема 2.4. Емоційно-вольові властивості особистості як чинники професійної діяльності.	6	1	1		4
Розділ 3. Психологія соціальної взаємодії особистості як фахівця професійної діяльності					
Тема 3.1 Психологія спілкування. Комунікативна компетентність сучасного фахівця професійної діяльності.	14	2	2		10

Тема 3.2 Психологія груп	14	2	2		10
Тема 3.3 Особистість в групі. Міжособистісні відносини як чинники ефективності спільної діяльності	14	2	2		10
Тема 3.4 Конфлікти. Технології конструктивного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті.	14	2	2		10
Консультації	4				
Усього годин	120	18	20	4	40

Теми лекційних занять

Назви розділів і тем	Кількість годин
Розділ 1. Психологія на сучасному етапі розвитку наукового знання.	
Особистість: сутність, структура, властивості, прояви	
Тема 1. 1 Загальна характеристика психології	2
Тема 1.2 . Особистість як суб'єкт суспільного розвитку та фахівець професійної діяльності	1
Тема 1.3. Діяльність людини: структура, особливості, види. Професійна діяльність особистості	1
Тема 1.4. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі	2
Розділ 2. Когнітивна, індивідуальна та емоційно-вольова сфера особистості як фахівця професійної діяльності	
Тема 2.1 Відчуття та сприймання. Роль уваги в процесі професійного навчання та діяльності.	1
Тема 2.2 Вищі психічні функції – пам'ять, мислення, уява як основа професіоналізму та креативності сучасного фахівця	1
Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості та їх врахування у професійній діяльності людини	1
Тема 2.4 Емоційно-вольові властивості особистості як чинники професійної діяльності.	1
Розділ 3. Психологія соціальної взаємодії особистості як фахівця професійної діяльності	
Тема 3.1 Психологія спілкування. Комунікативна компетентність сучасного фахівця професійної діяльності.	2
Тема 3.2 Психологія груп	2
Тема 3.3 Особистість в групі. Міжособистісні відносини як чинники ефективності спільної діяльності	2
Тема 3.4 Конфлікти. Технології конструктивного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті.	2
Усього годин	18

Теми практичних занять

Назви розділів і тем	Кількість годин
Розділ 1. Психологія на сучасному етапі розвитку наукового знання. Особистість: сутність, структура, властивості, прояви	
Тема 1. 1 Загальна характеристика психології	
Тема 1.2 . Особистість як суб'єкт суспільного розвитку та фахівець професійної діяльності	2
Тема 1.3. Діяльність людини: структура, особливості, види. Професійна діяльність особистості	2
Тема 1.4. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі	2
Розділ 2. Когнітивна, індивідуальна та емоційно-вольова сфера особистості як фахівця професійної діяльності	
Тема 2.1 Відчуття та сприймання. Роль уваги в процесі професійного навчання та діяльності.	2
Тема 2.2 Вищі психічні функції – пам'ять, мислення, уява як основа професіоналізму та креативності сучасного фахівця	2
Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості та їх врахування у професійній діяльності людини	1
Тема 2.4 Емоційно-вольові властивості особистості як чинники професійної діяльності.	1
Розділ 3. Психологія соціальної взаємодії особистості як фахівця професійної діяльності	
Тема 3.1 Психологія спілкування. Комунікативна компетентність сучасного фахівця професійної діяльності.	2
Тема 3.2 Психологія груп	2
Тема 3.3 Особистість в групі. Міжособистісні відносини як чинники ефективності спільної діяльності	2
Тема 3.4 Конфлікти. Технології конструктивного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті.	2
Усього годин	20

Самостійна робота

Назви розділів і тем	Кількість годин
Розділ 1. Психологія на сучасному етапі розвитку наукового знання. Особистість: сутність, структура, властивості, прояви	
Тема 1. 1 Загальна характеристика психології	4
Тема 1.2 . Особистість як суб'єкт суспільного розвитку та фахівець професійної діяльності	4
Тема 1.3. Діяльність людини: структура, особливості, види. Професійна діяльність особистості	4

Тема 1.4. Етапи та чинники розвитку особистості в онтогенезі	8
Розділ 2. Когнітивна, індивідуальна та емоційно-вольова сфера особистості як фахівця професійної діяльності	
Тема 2.1 Відчуття та сприймання. Роль уваги в процесі професійного навчання та діяльності.	4
Тема 2.2 Вищі психічні функції – пам'ять, мислення, уява як основа професіоналізму та креативності сучасного фахівця	6
Тема 2.3 Складні індивідуальні властивості особистості та їх врахування у професійній діяльності людини	4
Тема 2.4 Емоційно-вольові властивості особистості як чинники професійної діяльності.	4
Розділ 3. Психологія соціальної взаємодії особистості як фахівця професійної діяльності	
Тема 3.1 Психологія спілкування. Комунікативна компетентність сучасного фахівця професійної діяльності.	10
Тема 3.2 Психологія груп	10
Тема 3.3 Особистість в групі. Міжособистісні відносини як чинники ефективності спільної діяльності	10
Тема 3.4 Конфлікти. Технології конструктивного спілкування та раціональної поведінки в конфлікті.	10
Усього годин	78

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Ануфрієва Н. М. Соціальна психологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Н. М. Ануфрієва, Т. М. Зелінська, Н. О. Єрмакова. – К. : Каравела, 2009. – 215 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; МОН України, Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 591с.
3. Долинська Л. В. Психологія конфлікту : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Л. В. Долинська, Л. П. Матяш-Заяц. – К. : Каравела, 2010. – 303 с.
4. Ложкін Г. В. Психологія конфлікту: теорія і сучасна практика: Навчальний посібник / Г. В. Ложкін, Н. І. Повякель. – К. : ВД «Професіонал», 2006. – 416 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С. Д. Максименко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 271 с.
6. Москаленко В. В. Соціальна психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. В. Москаленко. – вид.2-ге, випр. та доп. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 687 с.
7. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. / Л.Е. Орбан-Лембрик – К.: Либідь, 2005. – 576 с.
8. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / Р. В. Павелків. – К. : Кондор, 2009. – 570 с.
9. Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – К.: Академвидав, 2009. – 359 с.
10. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / М. В. Савчин. – К. : Академвидав, 2011. – 464 с.
11. Трофімов Ю. Л. Психологія : підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук, М. І. Алексєєва, Т. С. Кириленко. – К. : Либідь, 2008. – 560 с.

Додаткові:

1. Акцентуації характеру. Хрестоматія: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / [уклад. В. С. Грушко]. – Тернопіль : Астон, 2008. – 350 с.
2. Аронсон Э. Психологические законы поведения человека в социуме / Э. Аронсон Э., Т. Уилсон, Р. Эйкерт. – СПб-М. : Еврознак, 2002.
3. Бедлінський О. І. Психологічні особливості організації провідної діяльності підлітків : навч. посіб. / О. І. Бедлінський, В. О. Бедлінський. – Суми : Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. – 136 с.
4. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание / Р. Бернс. – М. : Прогресс, 1986. – 422с.
5. Боришевський М. Й. Дорога до себе : Від основ суб'єктності до вершин духовності / М. Й. Боришевський. – К. : Академвидав, 2010. – 413 с.

6. Бэрон Р. Агрессия / Р. Бэрон, Д. Ричардсон. – СПб: Питер, 2001. – 352 с: ил.
7. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / О. Г. Видра. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 111 с.
8. Волянська О. В. Соціальна психологія: навч. посібник / О. В. Волянська, А. М. Ніколаєвська. – К. : Знання, 2008. – 275 с.
9. Данилюк І. В. Етнічна психологія як галузь наукового знання: історико-теоретичний вимір / І. В. Данилюк. – К.: Самміт-Книга, 2010.– 431с.
10. Життєві домагання особистості / [за ред. Ю.П.Мирончик]. – К. : Педагогічна думка, 2007. – 452с.
11. Зернецька О. В. Глобальний розвиток систем масової комунікації і міжнародних відносин / О. В. Зернецька. – К.: Освіта, 1999. – 351 с.
12. Іванов В. Ф. Сучасні комп'ютерні технології і засоби масової комунікації: аспекти застосування / В. Ф. Іванов, О. К. Мелещенко. – К.: ІЗМН, 1996. – 180 с.
13. Ільїна Н. М. Загальна психологія в екзаменаційних питаннях і відповідях: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / Н. М. Ільїна. – Суми : Університетська книга, 2009. – 238 с.
14. Ішмуратов А.Т. Конфлікт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів / Ішмуратов А.Т. – Київ: Наукова думка, 1996. – 190 с.
15. Іщук В. Україна: проблема престижності та ідентичності: Масова комунікація і культура як суб'єкти формування громадянської та національної свідомості / В. Іщук. – К. : Смолоскип, 2000. – 88 с
16. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Т. С. Кириленко. – К. : Либідь, 2007. – 254с. : іл.
17. Корекційно-тренінгова програма «Самовдосконалення» // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. – №4-5. – С. 23-27.
18. Кошенко Н. В. Тренінг «Молодь вибирає конструктивний конфлікт» // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 7-11. – С.21-26.
19. Крайг Г. Психологія розвитку / Г. Крайг. – СПб. : Питер, 2005. – 992 с.
20. Майерс Д. Социальная психология / Д. Майерс. – 7-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 793 с.
21. Ниренберг Дж. Гений переговоров / Пер. с англ. Драко М. В. – Минск: Попурри, 1997.
22. Подоляк Л. Основи вікової психології (Психологічний інструментарій) / Л. Подоляк. – К.: Главник, 2006. – 111 с.
23. Поліщук В. М. Криза 17 років як перехідний період від підліткового та юнацького віку (дівчата) / В. М. Поліщук // Практична психологія та соціальна робота. – 2011. – № 11. – С. 16-20.
24. Поліщук В. М. Кризи 13 років: феноменологія, проблеми : Монографія. / В. М. Поліщук. – Суми: Університетська книга, 2006. – 187 с.

25. Почепцов Г. Г. Теория коммуникации / Г. Г. Почепцов. – К.: Ваклер, 2001. – 656 с.
26. Психология человека от рождения до смерти / [сост. А. А. Реан]. – СПб. : Еврознак, 2006. – 651 с.
27. Психологія сім'ї: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / за заг. ред. В.М.Поліщука. – Суми : Університетська книга, 2009. – 281 с.
28. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків: навч. посібник / І. А. Сайтарли. – К.: Академвидав, 2007. – 239 с. –
29. Титаренко Т. М. Життєстійкість особистості : соціальна необхідність та безпека / Т. М. Титаренко, Т. О. Ларіна. – К., 2009. – 76 с.
30. Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підручник для студ. вищ. навч. закладів / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постолювський. – Суми: Університетська книга, 2008. – 239 с.
31. Хорни К. Ваши внутренние конфликты / К. Хорни. – СПб: Лань. – 1997. – 212 с.
32. Шпиґа П. С. Міжнародні комунікації: Конспект лекцій / П. С. Шпиґа. – К.: Київський міжнародний університет, 2004. – 94 с.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України
2. Підручники з психології для закладів вищої освіти
3. Практикуми з психології
4. Словники та енциклопедії з психології
5. Предметна наочність
6. Зображувальна наочність – схеми та таблиці
7. Аудіо наочність
8. Відео наочність
9. Мультимедійні презентації
10. Сценарії ділових та рольових ігор
11. Роздатковий матеріал з психодіагностичних методик.
12. Тестові завдання для комп'ютерного контролю.